

ΟΙ ΕΝ ΣΠΑΤΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΙ ΤΑΦΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝ ΑΥΤΟΙΣ ΑΝΕΥΡΕΘΕΝΤΑ.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ κ. Σχλείμαν ἀνεκάλυπτεν ἐν Μυκήναις ἀρχαιοτάτους τάφους καὶ ἀνεύρισκεν ἐν αὐτοῖς πολύτιμα καὶ πρωτοφανῆ τῆς ἀρχαίας τέχνης ἔργα, κατὰ τὸν αὐτὸν ἡ τύχη ἀνέδειξεν ἐν τῇ Ἀττικῇ τάφους συγχρόνους ἵσως τῶν ἐν Μυκήναις, περιέχοντας ἔργα τέχνης, κατωτέρας μὲν ἀξίας κατὰ τὴν ὅλην τῶν ἐν Μυκήναις, ἐξ ἵσου ὅμως σπουδαῖα καὶ ἴκανὰ νὰ χύσωσι φῶς εἰς τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους τῆς Ἀττικῆς.

'Ἐν τῇ μεσογαίᾳ τῆς Ἀττικῆς μεταξὺ τῆς ἀρκτικοανατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Γιμηττοῦ καὶ τῆς θαλάσσης κεῖται ἐπὶ τινος λόφου τὸ χωρίον Σπάτα. Πρὸς μεσημβρίαν τοῦ χωρίου τούτου εἰς ἀπόστασιν ὄλιγων λεπτῶν τῆς ὥρας ἐπὶ τοῦ κατωφεροῦ τοῦ λόφου καταπεσοῦσα κατὰ τὸν παρελθόντα ὀκτώβριον ἡ γῆ, ἦνοιξεν ὅπην, διὸ ἡς κατελθόντες εἰς 5—6 μέτρων βάθος κάτοικοι τοῦ ῥηθέντος χωρίου, εὗρον τετράγωνον θάλαμον ἐντὸς τοῦ βράχου λελαξευμένον, καὶ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν τούτου πλευρὰν εἰζόδον εἰς ἔτερον μικρότερον θάλαμον ὡςαύτως τετράγωνον, καὶ πρὸς ἀρκτὸν τούτου εἰζόδον τρίτην μικροτέρου θαλάμου¹). Ἐλέγετο δὲ

1) Βλέπε τὸ σχεδίασμα τῶν τάφων τούτων ἐν τέλει τοῦ τεύχους τούτου τοῦ Ἀθηναίου, ὅπερ φιλοπονήσας ὁ ἀρχιτέκτων κ. Τζιλλερ, ἔδωκε προθύμως εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀθηναίου πρὸς δημοσίευσιν.

εὐθὺς τότε, ὅτι οἱ πρῶτοι καταβάντες εὗρον ἀρχαῖα πολύτιμα πράγματα, ἢ ὅμως ἔμειναν ἀφανῆ ἔκτοτε.

Τὸ συμβούλιον τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας ἄμφι μαθὸν τὴν τυχαίαν ταύτην τῶν τάφων ἀνακάλυψιν, ἐπεμψε τὸν κατὰ τὴν στερεὰν Ἑλλάδα ἔφορον τὸν ἀρχαιοτέρων κ. Π. Σταματάκην, ἐπανελθόντα τότε εἰς Ἀθήνας μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν ἐν Μυκήναις ἀνασκαρφῶν οὗτος, ἐλθὼν εἰς Σπάτα καὶ ἦδων, ἐνειδαίωσε τὴν ὑπαρξίν παναρχαῖών τάφων ἐν τῷ ῥηθέντι χωρίῳ· καὶ ἄλλοι δὲ μετ' αὐτὸν ἐπισκερθέντες αὐτοὺς, ἀπεράνθησαν ὑπὲρ τῆς ταχείας αὐτῶν ἐρεύνης. Τὸ συμβούλιον δὲν ὥκνησε νὰ διατάξῃ τὴν ἐρευναν ταύτην δαπάναις τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας· ὅθεν λαβὸν προηγουμένως τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ ἴδιοκτήτου τοῦ χώρου ἐν ᾧ οἱ τάφοι, κ. Μιχαὴλ Καλλιφρόνα, ὅτις πάνυ γενναιορρόνως καὶ τὴν ἄδειαν ἔδωκε καὶ πᾶν δικαίωμά του ἐπὶ τῶν ἀνευρεθησομένων παρεγώρησεν εἰς τὴν ἐταιρίαν, ἥρξατο μετὰ τοῦτο τῆς ἐρεύνης τῶν τάφων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου διὰ τοῦ κ. II. Σταματάκη.

Οὐ ἐν τοῖς τοιούτοις ἔμπειρος οὕτοις ἐρευνητής, γινώσκων ὅτι τοιοῦτοι τάφοι ἔχουσι συνήθως εἰςόδον, ἀνοίξας πλησίον αὐτῶν τάφρον, ἀνεῦρε τὴν εἰςόδον, ἦν καθαρίσας ἀπὸ τῶν πολλῶν χωμάτων, προεγώρησεν ἐφεξῆς εἰς τὴν πύλην τοῦ μεγάλου τάφου, ἦν εὑρεν ἐκτισμένην μικροῖς λίθοις μετὰ ἀπλοῦ χώματος καὶ ἄνω ἔχουσαν ὅπην, τὰς δὲ τῶν δύο ἄλλων τάφων ὅλως ἀνοικτάς. Βεβαίοι δὲ οὗτοι ὅτι μεταξὺ τῶν χωμάτων τῆς εἰςόδου καὶ τῆς κτιστῆς πύλης τοῦ μεγάλου τάφου ἡς τὸν τοῖχον κατέλυσεν, εὗρε πολλὰ λείψανα τέχνης ἀτάκτως ἐσκορπισμένα, ἐκ χρυσοῦ μὲν ὀλίγα, πλείονα δὲ ἐξ ὑέλου καὶ ἐλέφαντος, ὀλίγα ἐκ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου καὶ πηλοῦ, ἔτι δὲ ἀνθρακας καὶ ὁστᾶ ἀνθρώπων.

Τὰ περιστατικὰ ταῦτα διήγειραν εὐθὺς τότε τὴν ὑπόνοιαν ὅτι οἱ τάφοι οὗτοι ἦνοι γίθηκαν ἐν ἀρχαῖοις γρόνοις πρὸς ἀναζήτησιν θη-

σαυροῦ καὶ ὅτι πάλιν ἐκλείσθησαν. Ἡ εἰκασία αὕτη ἐβεβαιώθη ὑστερὸν ὅτε ἔξητάσθη μετὰ πάσης προσοχῆς τὸ ἐντὸς τοῦ μεγάλου τάφου χῶμα. Ἐν μέσῳ τούτου ἀνευρέθησαν ὄστα καὶ ἐν τέλειον κρανίον ἀνθρώπου, ἀνθρακες, διάφορα τῆς τέχνης ἔργα, ἀγαμεμιγμένα ἐν τοῖς χώμασι· μόνον ἐν τῇ βορειοδυτικῇ γωνίᾳ τοῦ τάφου ὑπῆρχε σχεδὸν ἀμετακίνητον χῶμα, ἐνῷ παρετηρήθη στρῶμα ἐκ τέφρας ἀνθράκων μετὰ ὄστῶν κεκαυμένων, οἷον στρῶμα εὑρέθη καὶ εἰς τὰς τῶν Μυκηνῶν τάφους, ὡς βεβαιοῦ ὁ ἀνευρὼν ταῦτα κ. Σταματάκης.

Ἡ ἐν προτέροις χρόνοις σύλησις τοῦ τάφου τούτου ἐβεβαιώθη ὅτι μᾶλλον διὰ τῆς ἐρεύνης τῶν δύο παρακειμένων μικρῶν τάφων, ἐν οἷς ὀλίγιστα καὶ εὐτελῆ πράγματα εὑρέθησαν μεταξὺ τῶν χωμάτων. Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι τούτους ἄμα ἀνακαλυφθέντας ἀνηρεύνησαν κάτοικοι τινες τοῦ χωρίου, ἀλλὰ καὶ οὗτοι βεβαιοῦσιν ὅτι ὀλίγιστα πράγματα εὗρον ἐν αὐτοῖς. Ἡ σύλησις λοιπὸν ἐγένετο ἐν ἀρχαίοις χρόνοις, ὅτε ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Μακεδόνων καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τῶν Ρωμαίων ἐπεχείρησαν οἱ τότε τυμπωρύχοι τακτικὴν τῶν ἀρχαίων τάφων ἐξέτασιν καὶ σύλησιν. Ἐντεῦθεν καὶ ἐν τῇ πρὸ ἐτῶν ἀνακαλυφθείσῃ νεκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν, τῇ παρὰ τὴν εἰζοδὸν τῆς πόλεως ἐκ Πειραιῶς, ἀνευρέθησάν τινες τάφοι ἡνεῳγμένοι καὶ σεσυλημένοι ἐν πολὺ προγενεστέροις χρόνοις.

Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν τριῶν ῥηθέντων τάφων ἦ μᾶλλον συγχρόνως ἀναζητήσας ἀνεκάλυψε πρὸς ἀρκτὸν τούτων ὁ αὐτὸς κ. Σταματάκης διὰ τάφου καὶ ἀλλου παρακειμένου αὐτοῖς μικροτέρου τάφου τὴν εἰζοδὸν, δι' ἧς εἰςελθὼν εἰς αὐτὸν καὶ ἀκριβῶς ἐρευνήσας, οὐδὲν λόγου ἀξίου εὗρεν ἐν αὐτῷ· διότι καὶ οὗτος ἡνοίχθη ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις καὶ ἐσυλήθη. Ἀλλαι ἐρευναὶ ἵσως ἀνακαλύψωσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λόφου ἢ καὶ ἐπὶ ἀλλων πλησίον κειμένων τὴν ὑπαρξίαν καὶ ἀλλων ὄμοιών τάφων. Ταῦτην ὅμως τὴν

ἀναζήτησιν, ὡς καὶ τὴν ἔξακολούθησιν τῶν ἐν Μυκῆναις ἀνα-
σκαφῶν ἀνέβαλεν εἰς ἄλλον κατιόν τὸ συμβούλιον τῆς ἀρχαιο-
λογικῆς ἐταιρίας, ἐπειγόμενον νὰ τακτοποιήσῃ καὶ θέσῃ εἰς τὰ
ὅμιματα καὶ τὴν μελέτην τῶν φιλαρχαίων τοὺς ἥδη ἀνακαλυφθέν-
τας θησαυρὸν τῶν Μυκηνῶν καὶ τοῦ Σπάτα ἐν ἴδιαιτέρῳ μου-
σείῳ, ἐν τῷ ἀνώ πατώματι τοῦ μεγάλου μεσοδόμου τοῦ νέου
Πολυτεχνείου τοῦ παρὰ τὴν ὁδὸν τῶν Πατησίων, δὲ παρεχώ-
ρησε πρὸς τοῦτο ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐταιρίαν,
αὕτη δὲ ἡτοίμασεν ἐξ ἴδιων πάσας τὰς πρὸς ἐναπόθεσιν καὶ
ἀσφαλῆ διαφύλαξιν τῶν ἀρχαίων τούτων κειμηλίων ἀναγκαῖας
θήκας καὶ λοιπά.

Τὰ ἐν τοῖς τάφοις τοῦ Σπάτα ἀνευρεθέντα ἀνέρχονται εἰς 2000
καὶ πλέον ἀντικείμενα ἐκ ποικίλης ὅλης, ἥτοι χρυσοῦ, ἀργύρου,
χαλκοῦ, ἐλέφαντος, οὐέλου ἢ ὑελοειδοῦς τινος ὅλης, καὶ πηλοῦ·
ἐν αὐτοῖς ὅμως οὕτε γράμματα ἢ ἐπιγραφαὶ ὑπάρχουσιν, οὕτε νο-
μίσματα, οὕτε σίδηρος, οὕτε εἰκὼν θεοῦ ἢ εἰδωλον, εἰμὴ μόνον
δύο τερμάχια εὑρέθησαν δημοιωμάτων ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ὁσφύος
καὶ κατωτέρω ἐν χυτῷ ἀναγλύφῳ ὑελοειδοῦς ὅλης, καὶ κεφαλὴ
ἀνδρὸς ἐν κατατομῇ ἐξ ἐλέφαντος.

“Οπως διώσωμεν τοῖς ἔξω τῶν Ἀθηνῶν ἀναγνώσταις τοῦ Ἀ-
Θηναίου ἰδέαν τινὰ τοῦ ἀνευρεθέντος τούτου ἀρχαιολογικοῦ θη-
σαυροῦ, δην μόνον οἱ αὐτόπται δύνανται νὰ ἐκτιμήσωσι προςη-
κόντως, ἀπεικονίσαμεν τὰ καθ' ἥμᾶς σπουδαιότερα ἐν τοῖς ὅδες
προςηρτημένοις ἐξ πίνακεων. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι εἴτε ἡ ἀρχαιολο-
γικὴ ἥμῶν ἐταιρία, εἴτε ἄλλοι τινὲς δυνάμενοι καὶ βουλόμενοι,
δὲν θέλουσι παραλείψει νὰ περιγράψωσι καὶ γνωστοποιήσωσιν
ἐν καιρῷ δι’ ἀπεικονίσεως πάντα τὰ ἐν Σπάτᾳ ἀνευρεθέντα,
ὅπως ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν μελέτην καὶ τῶν μὴ δυναμένων ἐξ αὐ-
τοφύϊας νὰ γνωρίσωσιν αὐτά.

‘Ημεῖς ἀρκούμεθα νὰ σημειώσωμεν γῦν ἐνταῦθα ὅτι πάντα τὰ

ἐν τοῖς πίναξιν ἀπεικονίσθησαν καθ' ὃ ἔχουσι μέγεθος, καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς

έξ	ἐλέφαντος	μέν εἰσι τὰ ἐν τῷ
A'	πίνακι ὑπὸ ἀριθμὸν	1. 4. 5. 6. 7.
B'	" "	8. 10. 15.
Δ'	" "	49. 50—59.
E'	" "	60. 61. 63. 66.

έξ	ἱέλου δὲ τὰ ἐν τῷ	
A'	πίνακι ὑπὸ ἀριθμὸν	2. 3.
B'	" "	9. 12. 13. 14. 16. 17. 18. 20. 21. 27.
Γ'	" "	28—47.
Δ'	" "	48.
E'	" "	62. 64. 65.

ἐκ λίθου τὸ ἐν τῷ	
B' πίνακι ὑπὸ ἀριθμὸν	11.
ἐκ χρυσοῦ τὰ ἐν τῷ	
B' πίνακι ὑπὸ ἀριθμὸν	19. 22. 23. 24. 25. 26.
ἐκ χαλκοῦ τὰ ἐν τῷ	
E' πίνακι ὑπὸ ἀριθμὸν	67. 68. 69. 70.

Πλὴν τούτων ἀπεικονίσθησαν ἐν τῷ μεγέθει αὐτῶν καὶ δύο μῆτραι ἐκ λίθου μέλανος σκληροῦ, εὐρεθεῖσαι ἐν ταῖς τῶν Μυκηνῶν ἀνασκαφαῖς, τῆς μὲν αἱ δύο πλατεῖαι πλευραὶ, αἱ φέρουσαι ἐγγεγλυψμένους τύπους, ἐν τῷ **E'**, τῆς δὲ καὶ αἱ ἔξ πλευραὶ ἐν τῷ **ΣΤ'** πίνακι, διότι ἀπασαι αὗται φέρουσι τύπους. **Αξιον** σημειώσεως φαίνεται ἡμῖν ὅτι ἐν τοῖς κοσμήμασι τοῖς ἐν τοῖς τάφοις τοῦ Σπάτα εὑρεθεῖσιν ὑπάρχουσι καὶ τινα ἔχοντα δόμοιστητα πρὸς τινας τῶν τύπων τῶν μητρῶν τούτων, ὅπερ δὲν νομίζομεν τυχαῖον· περὶ τούτου πείθεται τις, παραβάλλων τοὺς τύπους τῶν

μητρῶν πρός τινα τῶν ἐν τοῖς πίναξιν ἀπεικονιζομένων ἐξ οὐλού κοσμημάτων.

Διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν πινάκων τούτων νομίζομεν ὅτι ἴκανοποιοῦμεν οὐ μόνον τὴν περιέργειαν τῶν ἔκτὸς τῶν Ἀθηνῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Ἀθηναίου, ἀλλὰ καὶ ὅτι παρέχομεν εἰς τοὺς εἰδήμονας τῆς ἀρχαίας ἀσιατικῆς τέχνης, τῆς τῶν Ἀσσυρίων ἴδιως καὶ Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων, ἀφορμάς νὰ ἀποφανθῶσι κατὰ πόσον συγγενεύουσι τὰ τῆς Ἀττικῆς ταῦτα ἀρχαῖα πρὸς τὰ τῆς ἀσιατικῆς τέχνης ἔργα.

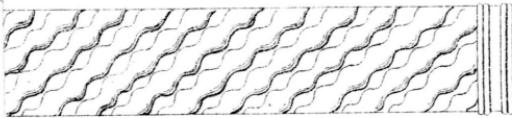
Ἐν Ἀθήναις, τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1877.

ΟΙ ΤΟ ΑΘΗΝΑΙΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΟΝΤΕΣ
ΣΤΕΦ. Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ. ΕΓΘ. ΚΑΣΤΟΡΧΗΣ.

5.

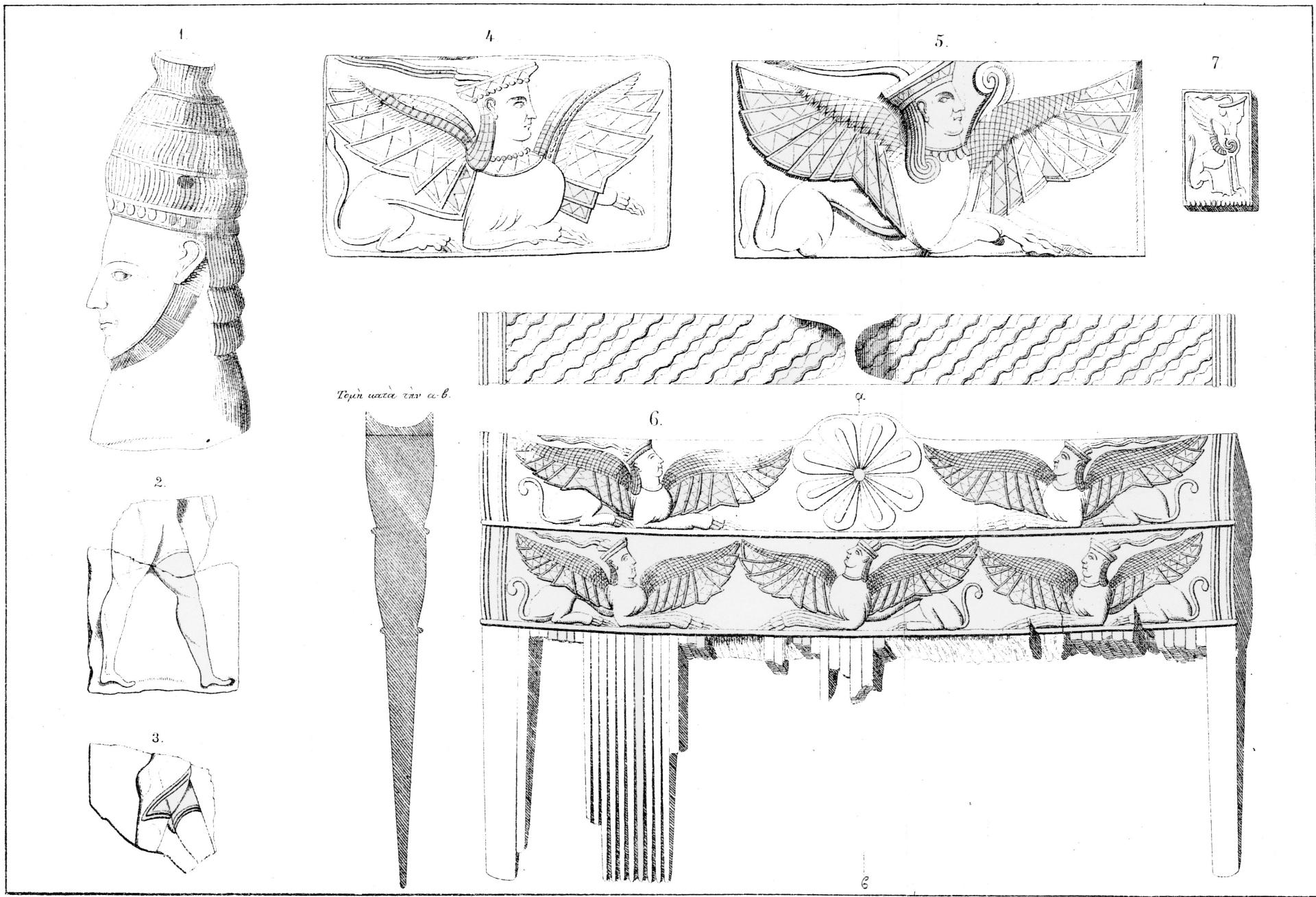

7.

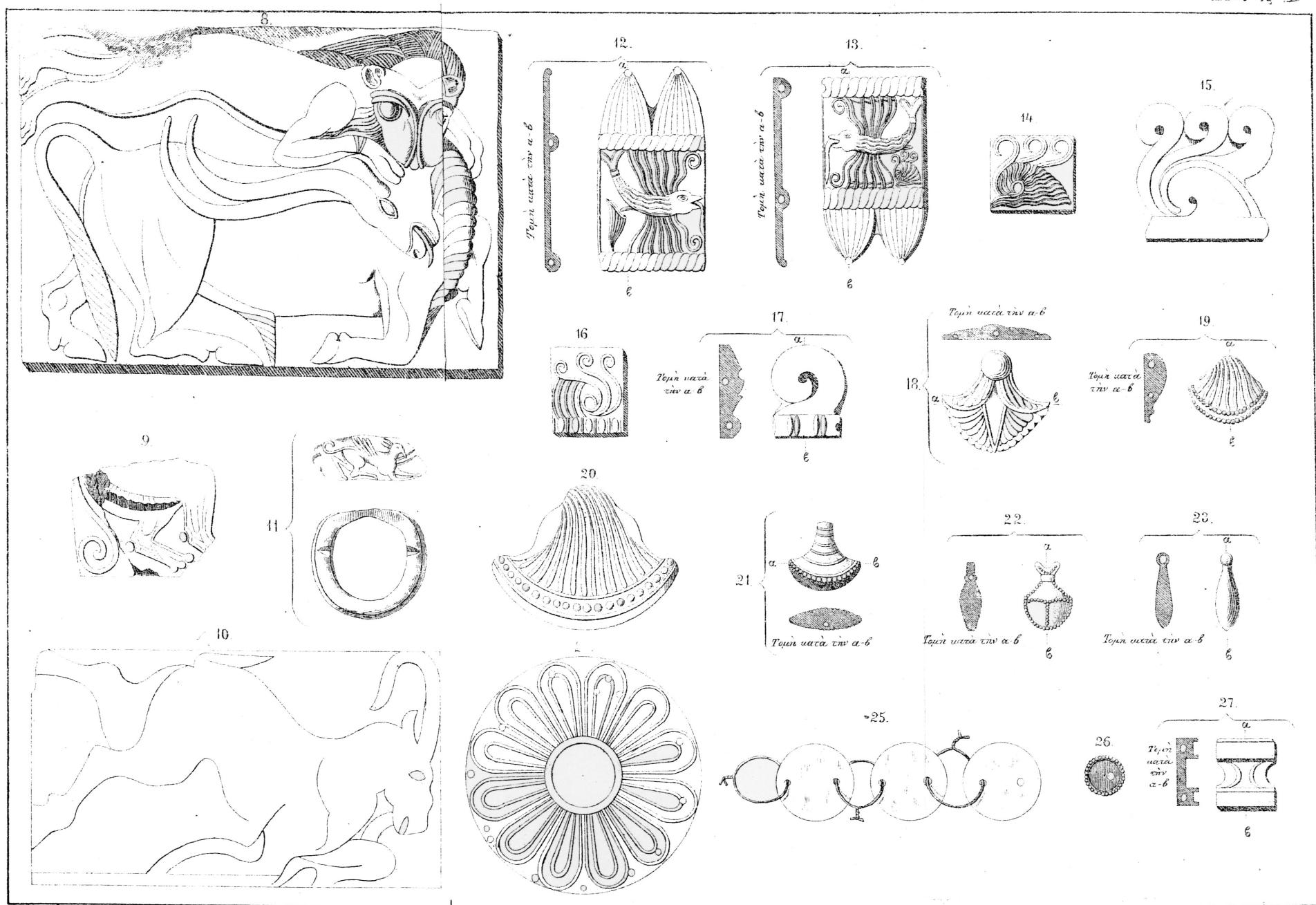
Αθηναίου τόπ. 6. τεῦχος γ'

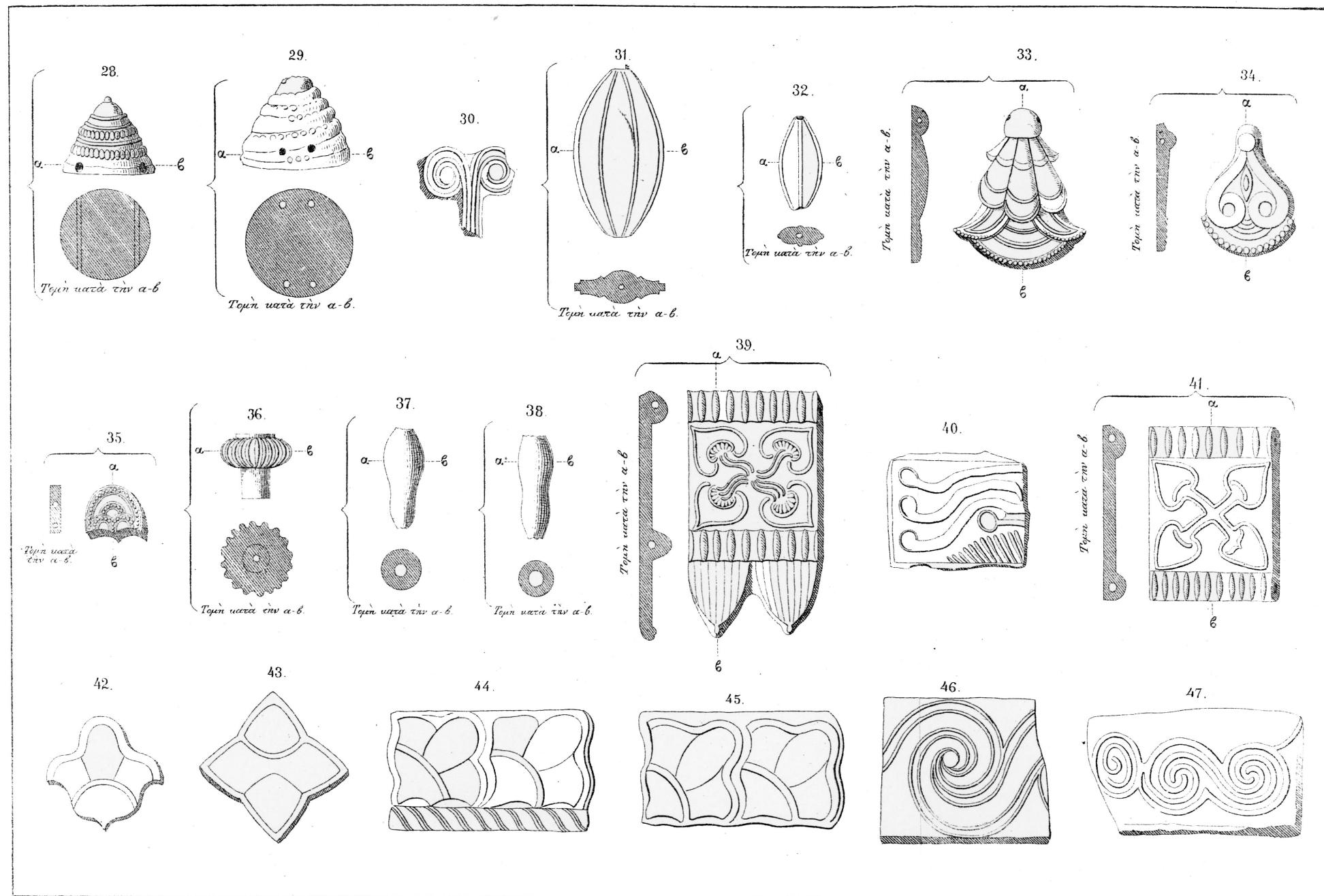
ΙΙένας Α'

Αθηναϊκού τύπου. 6. περίοδος γ'

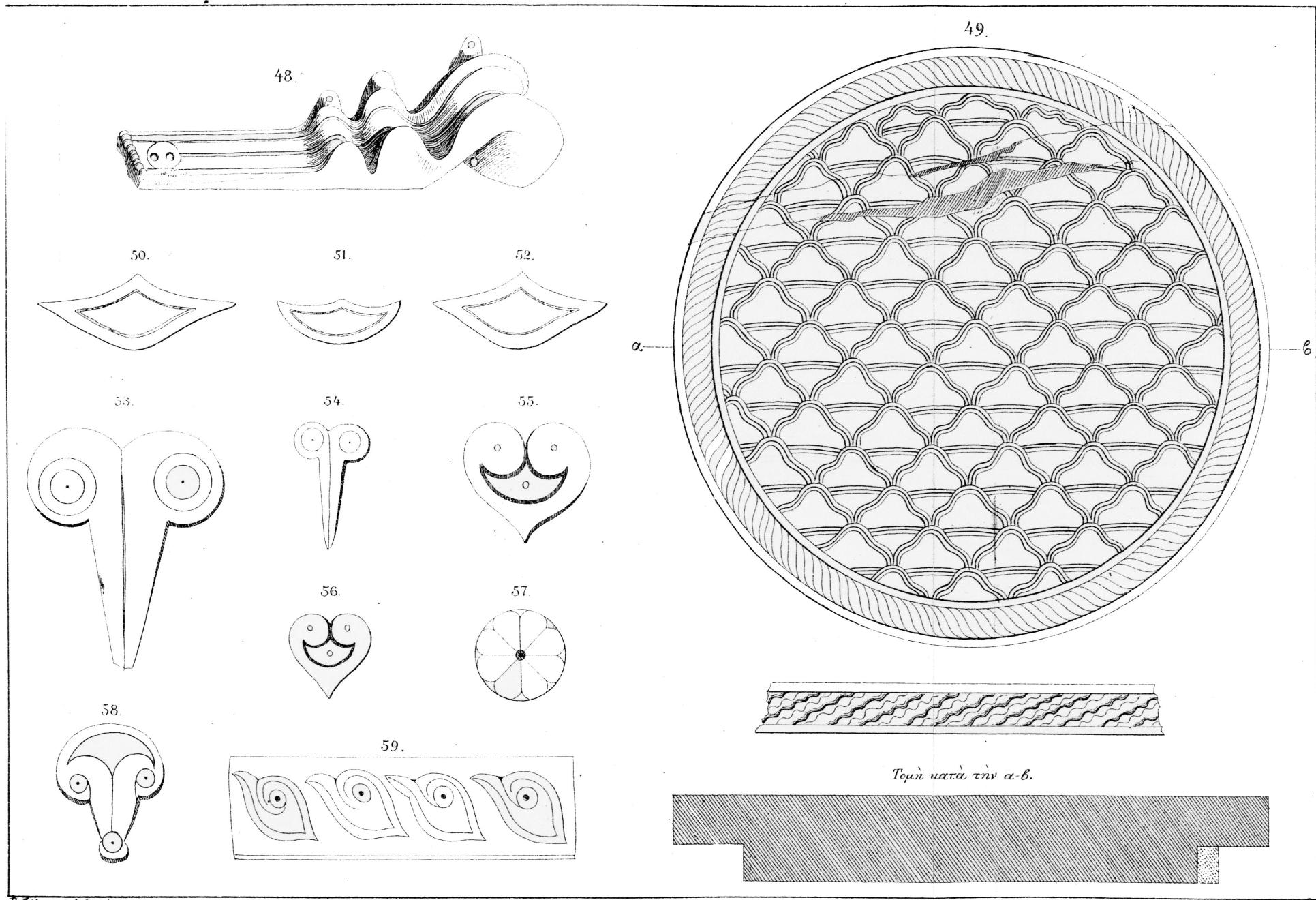
Πίναξ Β'

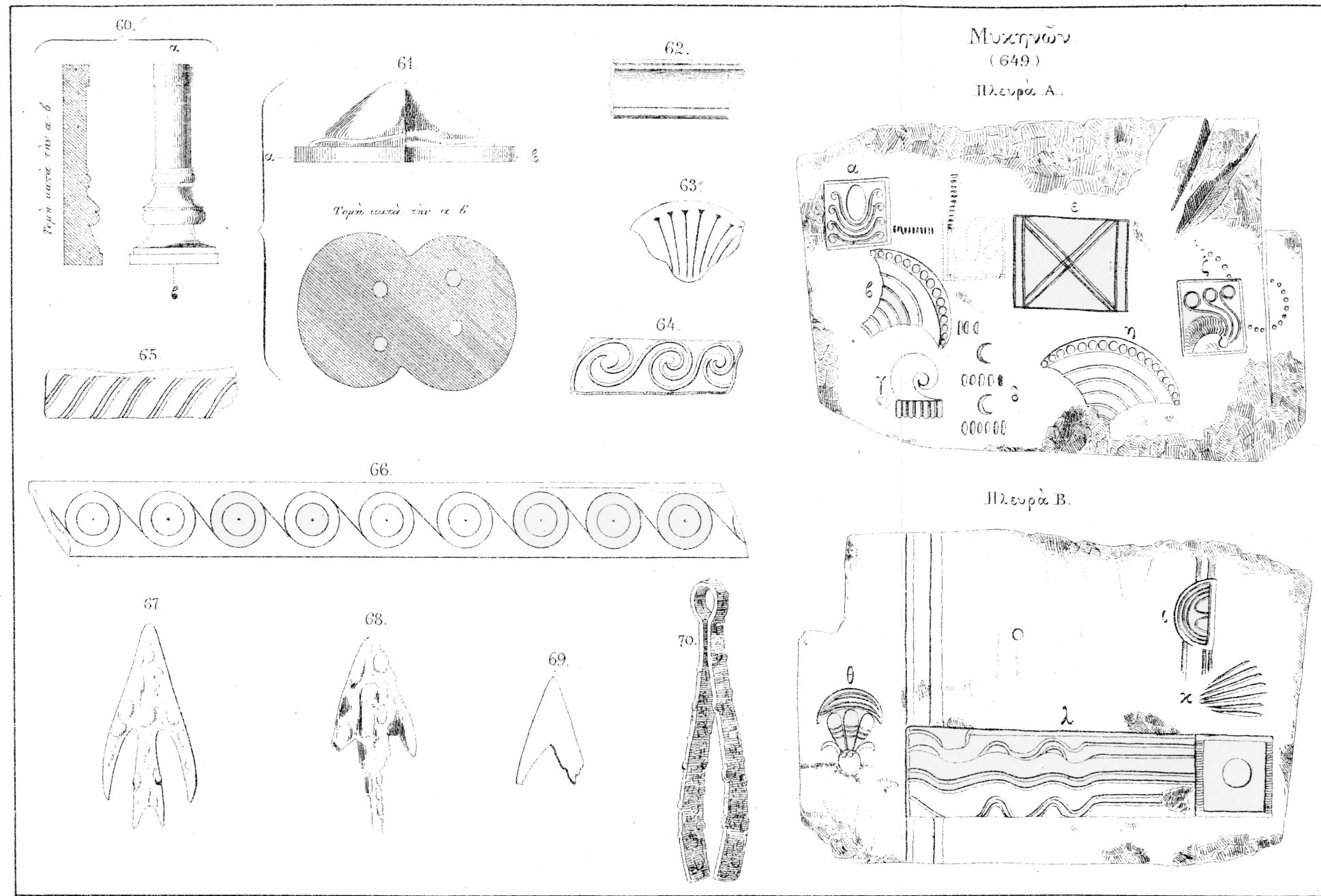
Αθηναίου τόμ. 6. πεύκος γ'

Πίναξ Δ'

Αθηναίου τόμ. 6. σελήνης γ'

Πίναξ Ε'

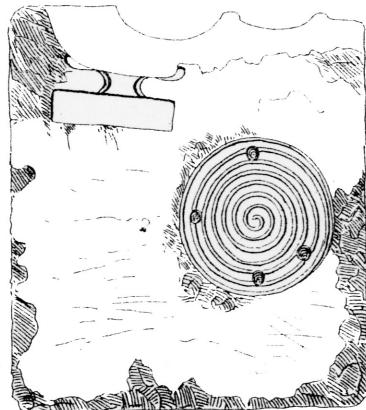
Αθηναίου τόμ. 6. τεῦχος γ'

Πάναξ ΣΤ'

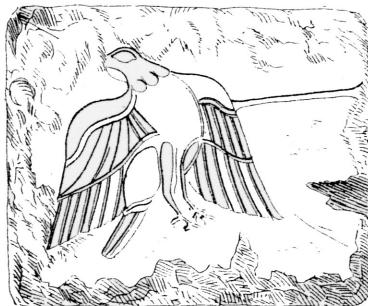
Μυκηνῶν

(2002)

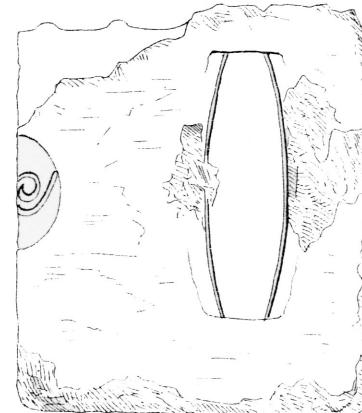
Πλ.Α.

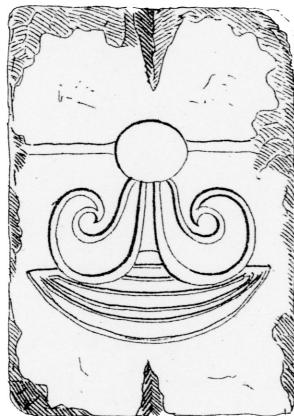
Πλ.Γ.

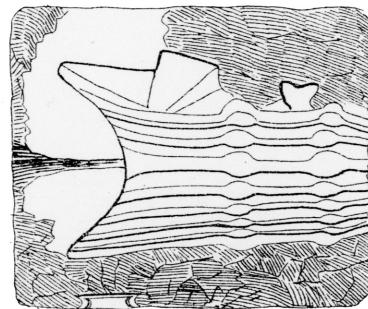
Πλ.Ε.

Πλ.Β.

Πλ.Δ.

Πλ.Ζ.

